

Annotation

In this article the author examines the concept of "food security"; based on the analysis of this concept made by domestic and foreign scientists, she gives her definition of this concept; emphasizes that food security was and remains relevant at the beginning of the third millennium; this problem has the scale of global problem that must be immediately addressed.

Key words: country, food security, market economy, agricultural sector, system, reforms, state policy, population, national economy.

Список використаних джерел:

1. Борщевський П. Продовольча безпека країни: стан і тенденції / П. Борщевський, Л. Дейнеко // Розбудова держави. – 2007. – 1 – 6. – с. 66 – 73.
2. Гойчук О.І. Методичні підходи до оцінки продовольчої безпеки / О. І. Гойчук // Аграрна наука і освіта. – Київ, НАУ. – 2010. Т.4. - № 1-2. С.75 – 79.
3. Пабат О.В. Продовольча безпека як складова економічної безпеки держави // Економіка АПК, 2010. – 12. С.86 – 90.
4. Пушак Я.Я, Пушак І.І. Самозабезпеченість продовольством регіону: оцінка та прогноз / Бізнес-навігатор, Херсон. - № 3 (29). -2012. – С.40 – 46.
5. Ткачова Н.М. Інноваційна складова економічної безпеки держави : Монографія. – Д., 2008. – 378с.
6. Чечель О. М. Прогнозування розвитку сільського господарства і АПК у забезпеченні продовольчої безпеки території: Автореферат дис. на здобуття наук ступеня канд. економ. наук. спец. 08.07.02. «Економіка с/г і АПК», Суми, 2006. – 15 с.
7. Чорнодід І. С. Економічна безпека як категорія економічної теорії / Актуальні проблеми економіки, 2003. - № 11 (29), - С. 17 – 26.

УДК: 330.322:658

Орел В.М.

АКТИВІЗАЦІЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Постановка проблеми. За умов глобалізації інвестиційних процесів для України немає іншого вибору, як розробляти власну модель інноваційного розвитку економіки, розвивати інноваційне підприємництво, посилювати інноваційний характер виробничої діяльності. Сучасний ринок діє за допомогою нововведень, а інноваційне прискорення є основою його сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові розробки проблем інноваційного розвитку знайшли своє віддзеркалення у працях багатьох сучасних науковців та економістів, зокрема таких вчених: Л. Данилова, П. Єщенко, Г. Калитка, О. Чемодурова; етапи та функції державного регулювання в сфері інновацій в сільському господарстві економіки – Авер'янова В., Черевко Г., Шпикуляк О. та інші.

Вагомий внесок у дослідження проблем залучення лізингу та іноземних інвестицій в економіку внесли вчені Г. Каракай, Ф. Котлер, Ю. Садиков, М. Чабан, В. Шквиря та іноземні вчені М. Мескон, М. Хедоури, К. Ohmae.

Однією з актуальних проблем агропромислового комплексу України є інноваційний шлях розвитку сільськогосподарського виробництва. Широке впровадження інновацій в усіх напрямках діяльності сільськогосподарських підприємств сприяє: зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат і

зниженню собівартості аграрно-продовольчої продукції, нарощуванню обсягів і підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва.

Через недосконале законодавство в Україні залишаються не реалізовані численні інноваційні проекти зі строком окупності 3-5 років. Можна прогнозувати, що через фінансові проблеми, які постійно виникають на наших підприємствах, випадки нецільового використання коштів будуть не поодинокими. Ця обставина також гальмує залучення інвестицій, адже вона збільшує ризик для іноземних інвесторів.

Формулювання мети статті. Ми маємо на меті проаналізувати причини сучасного незадовільного стану залучення інвестицій в розвиток сільського господарства України та визначити основні причини відставання даної галузі нашої країни від аналогічних галузей в інших країнах. Крім цього, у процесі вивчення проблеми було зроблено спробу довести, що одним з ефективних способів активного залучення інвестицій, а отже й запровадження інновацій, є лізинг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна на момент проголошення незалежності визначалася як держава із сильною індустріальною базою та високим науково-технічним потенціалом. Наша держава займала одне з чільних місць серед країн СНД за високим рівнем наукового потенціалу в різних галузях. Проте на сьогоднішній день, коли наша держава перебуває у глибокій політичній та економічній кризах, при недостатньому розвитку внутрішнього ринку і низькій купівельній спроможності населення, одним з найголовніших завдань нашої держави є забезпечення сталого соціально-економічного розвитку на основі пропорційного співвідношення між динамікою системи та її механізмами управління.

Підприємництво закономірно виступає одним з наймогутніших факторів інноваційного розвитку, адже до цього спонукає підприємницький інтерес. Важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування інноваційного підприємництва відіграє інноваційна інфраструктура, зокрема такі її основні елементи, як технопарки, бізнес-інкубатори, технополіси, які сприяють виходу інновацій на ринок. На сьогоднішній день інноваційна інфраструктура в Україні потребує всебічної підтримки з боку держави. До того ж слід зазначити, що інвестиції та інновації – це лише половина справи, а інша половина полягає у підготовці високопрофесійного персоналу, особливо менеджерських кадрів. Сучасний менеджер повинен зосереджуватися не лише на дослідженнях чи науково-дослідній діяльності, а й повинен приділяти багато уваги споживачеві нових знань, бути ще й маркетингологом і вивчати попит на нововведення [6, с. 56].

Нестабільна політична ситуація на теренах української державності, нестійка і несформована законодавча база (наприклад, Закон України «Про ринок землі в Україні»), не спроможні підвищувати економічну стабільність, запроваджувати відкритість ринків на території нашої держави, формувати менталітет людини пострадянського світогляду, правильно вести бізнес – ось далеко неповний перелік завдань, які найближчим часом потрібно вирішити в контексті розгляду української проблеми запровадження інноваційної техніки і технологій у сільське господарство, збільшення інвестицій в нашу країну загалом.

На даний час аграрний сектор економіки України знаходиться в особливо важкому стані. Внаслідок зниження платоспроможності товаровиробників у сільському господарстві спостерігається спад рівня технічної забезпеченості, темпів оновлення матеріально-технічної бази. Це приводить до здійснення неповного обсягу технологічних операцій та проведення їх із запізненням, що, в свою чергу, зумовлює зниження врожайності сільськогосподарських культур, зменшення обсягів продукції, зниження її якості, значних затрат і підвищення її собівартості [5, с. 45]. Інноваційний потенціал формує здатність аграрних підприємств конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках і допомагає уникнути економічної кризи.

Результати впровадження інновацій віддзеркалюються в збільшенні обсягу продаж, зниженні собівартості продукції, зростанні фондоозброєності та продуктивності праці,

підвищенні рентабельності роботи й інших виробничо-фінансових показників діяльності аграрних підприємств, а також соціально-економічного розвитку сільських територій [4, с. 67].

Слід зазначити, що на відміну від інших галузей сільськогосподарське виробництво характеризується великим періодом обігу капіталу. Це зумовлене довготривалим строком виробництва продукції, який у рослинництві та й у більшості галузей тваринництва становить більше року. Така умова вимагає значних вкладень у формі оборотних коштів на протязі тривалого періоду, а отримання результатів настає значно пізніше.

Підвищена ризикованість сільського господарства як об'єкта інвестування, важкий фінансовий стан аграрних підприємств на даний час, негативний вплив інфляції через затримку платежів, невелика частка ліквідних активів у складі їх авансового капіталу, недостатня розвинутість ринку сільськогосподарської продукції, невирішеність питань власності на землю та майно спричиняють складність у залученні приватних інвестицій у цю галузь.

Сільськогосподарська наука тривалий час функціонує в умовах впливу на неї негативних факторів. У цих умовах науково-технічна діяльність в АПК ґрунтується на: довгостроковому прогнозі техніко-технологічного розвитку галузей АПК, визначенні комплексу перспективних для галузей і економіки в цілому інноваційних проектів з упором на можливості застосування в широких масштабах; вдосконалення структури і управління державним сектором сільськогосподарської науки; широкому розвитку інтеграції наукового та освітнього потенціалів, підтримки формування базових кафедр провідних вузів в науково-дослідних інститутах, галузевих наукових лабораторій у вузах, створення науково-освітніх центрів, у тому числі дослідницьких університетів; розвитку інститутів використання та правової охорони результатів наукових досліджень і розробок [15, с.112].

Сутність інноваційного розвитку різних галузей національного господарства не містить принципових розходжень. Проте в агропромисловому комплексі і особливо в сільському господарстві характер і основні напрями цього процесу істотно відрізняються.

До основних особливостей формування і розвитку інноваційного процесу у сільському господарстві відносяться наступні:

- 1) значні відмінності регіонів країни за природно-кліматичними умовами і спеціалізації виробництва;
- 2) різноманітність видів сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки, істотна різниця в технології обробки продукції, утримуванні и годівлі тварин;
- 3) велика різниця в періодах виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки;
- 4) наявність великої різноманітності типів виробництва за різними організаційно-правовими формами та формами власності, розмірами, спеціалізації, підпорядкованості, кооперації тощо;
- 5) велика залежність технологій виробництва в сільському господарстві від природно – кліматичних умов, дорожньо-транспортних мереж, віддаленості від постачальницьких центрів і ринків збуту продукції і інших факторів;
- 6) відособленість сільськогосподарських товаровиробників, віддаленість від інформаційно-консультаційних служб і організацій, які виробляють науково-технічну продукцію;
- 7) різний соціально-освітній рівень робітників сільського господарства;
- 8) відсутність чіткого і науково-обумовленого організаційно-економічного механізму передачі досягнень науки сільськогосподарським товаровиробникам і як наслідок, суттєве відставання галузі по освоєнню інновацій у виробництві [7, с. 24].

Із впровадженням новацій у галузь види продукції, як правило, не змінюються, тільки набувають покращених властивостей. Інноваційну діяльність у сільському господарстві запропоновано розглядати на чотирьох етапах: розробка новацій, їх

апробація та перевірка, відтворення новачій, а також впровадження їх у виробництво. Основною метою інновацій в аграрній сфері є забезпечення економічності та екологічності сільськогосподарського виробництва.

З урахуванням вимог науково-обумовленої класифікації було розроблено набір ознак класифікації інновацій, що дозволяє, на наш погляд, раціонально організувати інноваційну діяльність в сільськогосподарських підприємствах. В таблиці 1 представлена класифікація інновацій.

Таблиця 1

Класифікація інновацій в сільському господарстві

Ознака класифікації	Вид інновацій
Предмет та сфера застосування інновацій	- біологічні - технічні - технологічні - хімічні - економічні - соціальні - інновації в менеджменті - маркетингові
Ступінь новизни інновацій	- нові для підприємства - нові для галузі - нові для регіону - нові для області - нові для країни
Глибина змін, що вносяться	- базові - поліпшуючі - модифікаційні - прикладні
За формою реалізації інновацій	- у формі продукту - у формі процесу
Спрямованість використання	- прибуткові - неприбуткові - захисні - наступальні - руйнівні
Період реалізації	- довгострокові - середньострокові - короткострокові
Походження	- зовнішні - внутрішні
Величина витрат	- інновації, що вимагають великих вкладень - інновації, що вимагають мінімальних витрат - інновації можливі без додаткових витрат

Джерела фінансування	- власні кошти - бюджетні кошти - кредитні або інші позикові кошти - змішане фінансування
Ступінь ризику	- відсутність невизначеності - часткова невизначеність - повна невизначеність

Слід відзначити, що у сільському господарстві розробка інновацій і їх впровадження пов'язано переважно з новими сортами рослин, виведенням нових порід тварин, розробкою та введенням в дію нової техніки, нових ресурсозберігаючих технологій, застосування яких у більшості випадків змінює характерні властивості сільськогосподарської продукції, що виробляється, але не призводять до появи нових видів продукції [8, с. 60].

За предметом і сферою застосування у сільському господарстві доцільно виділяти 8 типів інновацій (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація інновацій за предметом та сферою застосування у сільському господарстві

Ознака класифікації	Вид інновацій
Біологічні	- нові сорти і гібриди сільськогосподарських рослин; - нові породи, типи тварин і птиці; - створення рослин і тварин, стійких до хвороб і шкідників, несприятливим факторам навколишнього середовища
Технічні	- використання нових видів техніки і обладнання
Технологічні	- нові технології обробки сільськогосподарських культур; - нові технології в тваринництві; - науково – обумовлені системи землеробства і тваринництва ; - нові ресурсозберігаючі технології виробництва і зберігання сільськогосподарської продукції; - екологізація землеробства.
Хімічні	- нові добрива і їх системи; - нові засоби захисту рослин;
Економічні	- нові форми організації, планування і управління; - нові форми і механізми інноваційного розвитку підприємства
Соціальні	- забезпечення сприятливих умов для життя, праці і відпочинку сільського населення
Інновації в менеджменті	- нові форми організації і мотивації праці; - нові методи ефективного управління персоналом
Маркетингові	- вихід на нові сегменти ринку; - удосконалення якості продукції та розширення асортименту; - нові канали розподілу продукції

Інноваційна діяльність є важливою складовою прискорення розвитку сільського господарства. Саме в агропродовольчій сфері, на відміну від інших сфер, розвиток інновацій відбувається більш повільно, що вимагає особливої уваги. Інноваційні процеси у сільському господарстві мають певні особливості, пов'язані із його специфікою, а саме: наявністю живих організмів, сезонністю та підвищеними ризиками тощо [9, с.173].

Основним продуцентом новацій для сільського господарства нині є мережа науково-дослідних інститутів УААН та Міністерства аграрної політики України. Найбільш поширеними новаціями є: нові сорти та гібриди рослин і породи тварин, штами

мікроорганізмів, марки і модифікації сільськогосподарської техніки, технології, хімічні та біологічні препарати (вакцини), економічні розробки (документально оформлені методики, різні рекомендації тощо). Апробацію та перевірку отриманих зразків здійснюють наукові установи і спеціальні державні установи й організації. Відтворення новачків у сільському господарстві здійснюють насінницькі господарства (виращування елітного та репродукційного насіння нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур); племінні заводи (розведення чистих порідних ліній тварин); машинобудівні підприємства (серійний випуск нової техніки); біологічні фабрики (випуск вакцин тощо). Впровадження розробок у виробництво, або перетворення новачків в інновації здійснюється за ініціативою суб'єктів підприємницької діяльності з метою досягнення комерційних вигод [12, с. 178].

В Україні сьогодні прийнято низку нормативно-правових актів, у яких визначаються напрями розвитку інфраструктури аграрного ринку, втім, більшість з них носять переважно декларативний характер та не реалізуються повною мірою через відсутність належного фінансування. Ті заходи, які все-таки впроваджуються у життя, через їх фрагментарний характер не дають очікуваного ефекту, що провокує розмови про неефективність державної регуляторної політики. На нашу думку, лише за умови реалізації заходів безперервно та у чіткій послідовності державна регуляторна політика у сфері АПК може привести до реальних позитивних зрушень у даній сфері.

Висновки. Розвиток інноваційної діяльності в сільському господарстві України – важливий напрям по нарощуванню конкурентних переваг, оскільки аграрна галузь економічно розвинутих країн поступово перетворюється в наукомістку галузь виробництва.

Впровадження та ринкове освоєння новачків стримується також рядом інших чинників, серед яких найвагомішими є низька платоспроможність господарств і відсутність достовірної й повної інформації про новітні вітчизняні наукові розробки в галузі сільського господарства.

Наукові дослідження потребують щорічного масштабного фінансування і всебічної державної підтримки, оскільки від цього залежить науковий рівень та якість новачків, що надзвичайно важливо в умовах поширення на українському ринку науково-технічної продукції конкурентоспроможних іноземних техніки й технологій, які за своїми техніко-економічними параметрами не поступаються, а часом і перевершують вітчизняні аналоги. Особливо це стосується імпорту сільськогосподарської техніки, насіння іноземних сортів культур рослин і засобів захисту рослин.

Анотація

У статті висвітлюються основні тенденції інноваційної діяльності у вітчизняному сільському господарстві. Визначено основні напрями вкладання капіталу та технологій. Запропоновано нові підходи у стимулюванні інвестиційно-інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, сільське господарство, лізинг, амортизація, технологія, сучасний ринок, виробнича діяльність.

Аннотация

В статье освещаются основные тенденции инновационной деятельности в отечественном сельском хозяйстве. Определены основные направления вложения капитала и технологий. Предложены новые подходы в стимулировании инвестиционно-инновационной деятельности, один из которых – лизинг.

Ключевые слова: инновационная деятельность, сельское хозяйство, лизинг, амортизация, технология, современный рынок, производственная деятельность.

Annotation

In the article the main tendencies of innovation activity in agriculture are described. The main directions of capital and technological investments are defined. New approaches to the

stimulating of investment and innovational activities are proposed.

Key words: innovation activity, agriculture, leasing, depreciation, technology, modern market, production activity.

Список використаних джерел:

1. Чемодуров О. Зниження інвестиційних ризиків корпоративних облігацій // Економіка України. – 2006. – № 11. – 78 с.
2. Калитка Г.Б. Лізинг: реалії, проблеми, перспективи // Фінанси України. – № 2. – 2005. – 43 с.
3. Данилова Л.І. Лізинг як фактор інвестиційного розвитку // Фінанси України. – 2002. – №11. – 46 с.
4. Єщенко П. Національна економіка потребує інноваційного прискорення // Економіка України. – 2007. – №2. – 75 с.
5. Черевко Г.В., Калитка Г.Б. Лізинг: реалії, проблеми, перспективи // Фінанси України. – 2005. – № 2. – 56 с.
6. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності // Економіка України. – 2007. – № 3. – 78 с.
7. Садиков М.А. Управління інноваційними процесами в аграрній сфері АПК: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.02.03 / М.А. Садиков. – К., 2006. – 30 с.
8. Чабан В.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / В.Г. Чабан // Економіка АПК. – 2006. – № 7. – С. 68.
9. Шквиря Н.О. Особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств / Н.О. Шквиря // Держава та регіони, 2007. – № 6. – С. 216.
10. Универсальный экономический словарь. Менеджмент, маркетинг, реструктуризация. К: Поисково – издательское агентство «Книга памяти Украины», 1999. – 341 с.
11. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. — М.: Дело, 2002. – 356 с.
12. Державне управління в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Сомі, 1999. – 266 с.
13. Котлер Ф. Основы маркетинга. – М.: Прогресс, 2007. – С. 152–176.
14. Ohmae K. The Mind of the Strategist: The Art of Japanese Business. McGraw-Hill, 2004., – С.87.
15. Шпикуляк О. Г. Етапність інноваційного процесу та оцінка ефективності інноваційної діяльності / О. Г. Шпикуляк, С. В. Тивончук, О. М. Супрун // Економіка АПК. – 2011. – № 12. – С. 109 – 116.

УДК: 633/635:338.439(477)

Серьогін В.К.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Постановка проблеми. Виробництво продукції рослинництва є основним напрямком діяльності на всіх етапах розвитку сільського господарства. У зв'язку з цим основним загальнодержавним завданням є обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва та подальшої її стабілізації.

Актуальність проблеми ефективності сільськогосподарського виробництва, зокрема галузі рослинництва, в сучасних умовах виходить на перше місце серед кола